

УДК 338.45

Олег Бендасюк, Роман Шерстюк

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

**РАЦІОНАЛЬНЕ ЕНЕРГОВИКОРИСТАННЯ: ЕНЕРГОЕКОНОМІЧНІ
ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СОЦІОГУМАНІТАРНОГО
КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ**

Oleg Bendasiuk, Roman Sherstiuk

**THE RATIONAL USE OF ENERGY: ENERGYSAVING PROBLEMS OF
DEVELOPMENT OF THE SOCIOHUMANITARIAN COMPLEX OF UKRAINE**

На даний час виробники різних видів енергії і енергоресурсів активно займаються інформаційним забезпеченням споживачів, кампаніями по пропаганді енергозбереження, навчанням, консалтингом, енергетичним аудиторством, науково-дослідницькою діяльністю, зміною тарифної системи, інвестуванням коштів у вищезазначені заходи. Виробникам вигідно цим займатися, тому що всі ці витрати окупаються за рахунок зменшення витрат унаслідок зменшення обсягів виробництва на найменш ефективних виробничих потужностях або в результаті зменшення потреби в монтажі нових установок.

Як правило, значна економія може бути досягнута без особливих витрат або при дуже низькому їх рівні. У цьому випадку головне — інформація. Часто дуже важко пояснити людям, що вони нехтують можливостями економії, які можуть і не вимагати жодних витрат. Економія іншого роду може бути досягнута шляхом інвестування, і такі інвестиції вигідні. Період окупності таких інвестицій може скласти приблизно один рік.

Як показує зарубіжний досвід, хід реалізації переведення економіки промислово розвинених країн на енергозберігаючі методи господарювання красномовно свідчить про те, що, незважаючи на усвідомлення більшою частиною суспільства необхідності більш раціонального підходу до використання паливно-енергетичних ресурсів, успіх проведення енергозберігаючої політики в будь-якій країні значною мірою залежить від ступеню організації державою системи своїх взаємовідносин зі всіма його потенційними учасниками, рівно як і цих учасників між собою.

У той час як галузеві міністерства здійснюють загальне керівництво формуванням і реалізацією енергозберігаючої політики, неміністерські організації, в основному агентства з питань енергозбереження, є безпосередніми провідниками цієї політики в життя.

У деяких країнах висловлюються заперечення проти того значення, яке приділяється існуванню і діяльності подібних структур. Як аргумент вказуються значні витрати громадських коштів, що виділяються на покриття експлуатаційних витрат Агентств енергозбереження, а також на високу ступінь бюрократизму, особливо при наданні грантів і субсидій.

Однак користь, яку приносять Агентства енергозбереження в сфері збору і обробки даних про потенціал енергозбереження в різних секторах економіки, оцінки енергоефективних проектів з точки зору перспективності вкладення державних коштів, проведення державної лінії в діалозі з енерговиробниками і споживачами, надання широкого спектру консалтингових послуг клієнтам і проведення інформаційно-пропагандистських і освітніх кампаній, перекиває вказані вище недоліки.

Для успішної реалізації енергозберігаючої політики немаловажним є активне застосування накопиченого у світі позитивного досвіду у сфері формування і впровадження в життя заходів, що сприяють зростанню енергоефективності.

Однією з необхідних умов для цього є активне міжнародне співробітництво з багатьох проблем енергозбереження, яке направлене на колективний пошук оптимальних

рішень, що дозволяють скоротити витрати паливно-енергетичних ресурсів без втрат для економіки і рівня життя, а також на поширення та адаптацію ефективних заходів енергозберігаючої політики на інші країни.

Значних успіхів у розвитку енергозбереження можна досягнути і на рівні міст, причому як великих, так і середніх.

У багатьох країнах світу набуло поширення використання поновлювальних джерел енергетичних ресурсів (ПДЕ). Паралельно в цих країнах розвивається і законодавство в даній галузі, що природно, тому що в суспільстві, яке регулюється законами, будь-який новий напрямок діяльності дістає ту чи іншу нормативну базу.

Стратегія енергозбереження в Україні є особливо актуальною для соціогуманітарної сфери.

Для правового забезпечення розв'язання проблем енергозбереження було прийнято Закон України «Про енергозбереження». У ньому визначені правові, економічні та соціальні основи раціонального використання паливно-енергетичних ресурсів підприємствами, об'єднаннями і організаціями, розташованими на території України, незалежно від їх підпорядкованості і форм власності, а також громадянами України. Наукова концепція Закону відображає загальноприйняті у світовій практиці погляди на природу і зміст державної політики в галузі енергозбереження, яка активно проводиться у промислово розвинених країнах Західної Європи й Америки.

Для реалізації законодавства про енергозбереження Указами Президента України були утворені відповідні комісії та Державний комітет України з енергозбереження.

Сьогодні в нашій країні створюється державний механізм ефективного використання енергії. Практично з'являється новий вид продукції – енергія, заощаджена в результаті її ефективного використання; енергія, отримана завдяки впровадженню енергозберігаючих заходів; і просто зекономлена енергія. Така екоенергія є економічно вигідною: кожна гривня, вкладена в енергозбереження, дає 3–4 гривні прибутку. Крім того, вона екологічно безпечна.

Генеральним штабом цієї екоенергетичної галузі є Держкоменергозбереження України. За роки своєї діяльності Комітетом виконана значна робота в галузі енергозбереження в Україні.

Отже аналіз енергетичної ефективності соціогуманітарної сфери України показує, що за минулий період пройшли докорінні якісні зміни у структурі витрат енергії, техногенна інтенсифікація витрат, зростання в їхній структурі до 90% частки витрат на механізацію, електрифікацію, хімізацію, будівництво зумовило значне зростання продуктивності праці.

Паливно-енергетичні ресурси України в соціогуманітарній сфері теж використовуються неефективно.

Крім цього, доцільно врахувати, що на збільшення вартості енерговитрат впливає зростання тарифів на електро- та інші види енергії.

Для підвищення енергоефективності підприємствам необхідно зменшити рівень енерговитрат в т.ч. і у соціогуманітарній сфері. В силу цих обставин доцільним є активізація аналітичної роботи.

Вихідним етапом роботи з енергозбереження є проведення енергетичного обстеження (енергоаудиту) підприємства. Мета обстеження — виявлення втрат і непродуктивних витрат енергоресурсів, складання паливно-енергетичних балансів і переліку енергозберігаючих проектів і заходів з енергозбереження, ранжування їх за величиною витрат, термінів окупності і тривалості реалізації.